

ЖИТТЄВИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ШЛЯХ ОСОБИСТОСТІ

КЕРІВНИК – Вірна Жанна Петрівна, доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки; голова спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю «Загальна психологія, історія психології»; голова Волинського обласного відділення Всеукраїнської громадської організації «Товариство психологів України»; член експертної комісії МОН України з акредитації та ліцензування вищих навчальних закладів; заступник головного редактора фахового психологічного часопису «Психологічні перспективи»; керівник науково-дослідної лабораторії інтегральних досліджень особистості.

Електронна адреса: virna.zhanna@eenu.edu.ua;

psychological@eenu.edu.ua

Напрями наукових досліджень: вивчення психологічних аспектів професіоналізму особистості під час набуття нею практичного досвіду; обґрунтування інтегрального підходу до вивчення психології професіоналізму фахівців різних спеціальностей; розроблення психологічних технологій професійного самозбереження, компенсації та реабілітації в практичній діяльності; упровадження інноваційних програм, спрямованих на суттєві й швидкі зміни професіоналізму та його психосоціального забезпечення.

Основні наукові роботи: опубліковано близько 150 наукових праць, у т. ч. сім монографій, підручник, два навчальних посібники, 68 статей, зокрема:

1. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога : монографія. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – 320 с.

2. Безпека життєдіяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авторів за ред. І. Я. Кочана ; худож.-оформлювач І. М. Безрукавий. – Х. : Фоліо, 2014. – 462 с.

3. Організація життя позитивної особистості: конструктивна прогностика та професійна успішність // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – 2014. – № 9. – С. 65–71.

4. Професійний простір особистості: від ознак дисциплінарності до реальності суб'єктивного моделювання // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2014. – Вип. 23. – С. 100–111.

5. Social orientations of the future specialist of socio-economic professions: axiological projecting dimensions // European humanities studies: State and Society. – 2015. – Issue 1. – P. 202–211.

Наукове керівництво дисертаційними роботами:

Павлюк Т. М. Емпатійні чинники професійної адаптації медичних сестер (2007).

Шкарлатюк К. І. Особливості формування професійних прогнозів майбутніх менеджерів (2010).

ОСНОВНИЙ ДОРОБОК

Земба А. Б. Особистісна вимогливість як чинник професійної компетентності (на матеріалі держслужбовців центрів зайнятості) (2010).

Крижановська З. Ю. Мотиваційні чинники професійної самореалізації фахівців дошкільних закладів (2011).

Остапівський О. І. Професійна ідентичність у структурі економічної свідомості особистості (2011).

Грандт В. В. Копінг-ресурси як чинник збереження професійного здоров'я особистості (2012).

Грицюк І. М. Психологічні особливості соціальних орієнтацій майбутніх фахівців соціономічних професій (2012).

Губіна А. М. Мотивація досягнення успіху як детермінанта професійного самовизначення студентів технічних спеціальностей (2013).

Шишкіна Х. Ю. Інформаційна позиція як чинник соціально-психологічної зрілості студентів (2013).

Кміть І. В. Хроноструктурна компетентність як умова професійної адаптованості медичних сестер (2013).

Гошовська О. Я. Психологічний захист у структурі самоприйняття особистості (2013).

Коширець В. В. Психологічні особливості формування особистісного простору студентської молоді (2014).

Барабацук Г. В. Соціальна ідентичність особистості як суб'єкта сімейних трансформацій (2014).

Прокопович Т. А. Емоційна стабільність як умова соціальної адаптованості художньо обдарованої особистості (2015).

Фенина О. Я. Рефлексивно-поведінкові особливості становлення професійного самоменеджменту особистості (2015).

Кандиба М. О. Емоційна зрілість як умова розвитку професійної толерантності особистості (2015).

АНОТАЦІЯ

Наукова тематика школи спрямована на розроблення діагностичного інструментарію з фіксації та оцінювання професіоналізму фахівців на різних етапах професійного становлення; організацію і проведення комплексних досліджень із вивчення структурного змісту професіоналізму фахівців різних спеціальностей; упровадження інноваційних технологій професійного самозбереження з урахуванням професійних перспектив і життєвих планів залежно від рівня їх професійного досвіду, придатності та компетентності; окреслення шляхів формування професіоналізму засобом конкретизації критеріїв та показників професійної продуктивності, професійної ідентичності й професійної зрілості.

Інтегральне вивчення професіоналізму людини реалізовано у фіксації конкретних психологічних фактів під час навчально-професійної підготовки майбутніх фахівців: з'ясовано психологічні умови альтернативної та смислової організації прогностичної діяльності майбутнього менеджера, а також пізнавально-ідентифікаційний і рефлексивно-ідентифікаційний механізми формування професійних прогнозів майбутніх менеджерів; описано закономірності трансформації змісту семантичних конструктів економічної свідомості суб'єктами навчально-професійної діяльності в умовах розвиненості гностичної рецепції в усвідомленні предметного змісту семантичних конструктів і операціонально інтеграції в розумінні процесуального змісту об'єктів економічної свідомості; винайдено закономірності відображення психологічного змісту соціальних орієнтацій у функціональній цілісності їх прояву через набуття емоційної рівноваги, мотиваційної відповідальності та професійної релевантності, що відбувається за допомогою механізмів активності, інтерналізації й рефлексивності; розкрито особливості розвитку інформаційної позиції студентів та формування їх соціально-психологічної зрілості з урахування вікових та професійних особливостей. Дослідження структурно-функціональних характеристик професіоналізації працюючих фахівців стосується наукових фактів: розкриття загальної тенденції трансформації емпатійної позиції адаптованих фахівців (морально-емпатійна, ідентифікаційно-емпатійна, рефлексивно-емпатійна) на кожному етапі професійного становлення в співвідношенні з логікою формування комунікативно-деонтологічних умінь медичного працівника; доведенні зумовленості професійної адаптованості медичних сестер професійно релевантними проявами їх хроноструктурної компетентності; конкретизації ефектів трансформацій (ефект підвищення невротизації, ефект підвищення критичної оперативності, ефект підвищення формальної директивності, ефект підвищення неформального домінування і ефект збереження комунікативних здібностей) професійно-статусного модусу особистісної вимогливості (від адаптаційно-інтернального до стагнаційного) на всіх етапах професійного становлення державного службовця центрів зайнятості; визначення змістової і діяльнісної сутності професійного самоменеджменту особистості та виявлення змісту рефлексивно-поведінкових особливостей його становлення; з'ясування психологічного змісту співвідношення показників професійної толе-

рантності та емоційної зрілості психологів з різним стажем професійної діяльності.

ПРЕДСТАВНИКИ

Мудрик Алла Богданівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Подяка ректора (2011), Грамота Волинської обласної ради (2015).

Електронна адреса: mudruk.alla@eenu.edu.ua
adam-77@list.ru

Напрями наукових досліджень: професійна психологія; психологія професійних деформацій та професійних адикцій особистості.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 115 наукових праць, у т. ч. три монографії (у співавт.), шість навчально-методичні посібники (чотири з них у співавторстві), зокрема:

1. Гендерна компетентність особистості: теорія, діагностика, розвиток : навч. посіб. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 204 с.

2. Особистісна вимогливість як чинник ефективної професійної реалізації державного службовця // Психологія і суспільство. – 2013. – № 3 (53). – С. 99–109.

3. Психологічні особливості професійної компетентності майбутніх педагогів // Психол. перспективи. – Вип. 23. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – С. 215–226.

4. Психологічний аналіз особливостей прояву професійних деформацій особистості на різних етапах її професіоналізації // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2014. – Вип. 23. – С. 434–446.

5. Психологічні особливості професійної ідентичності державного службовця // Психол. перспективи. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – Вип. 25. – С. 175–187.

Крижановська Зореслава Юрївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Подяка ректора СНУ імені Лесі Українки (2012).

Електронна адреса: kruzhanovska.zoreslava@eenu.edu.ua; zorja_07@list.ru

Напрями наукових досліджень: психологія професійного становлення та розвитку фахівця.

Основні наукові роботи:

1. Мотиваційні ознаки професійної самореалізації фахівців дошкільних закладів // Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості : кол. моногр. / [за ред. Ж. Вірної]. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 281–300.

2. Гендерні властивості творчого потенціалу студентів // Психол. перспективи. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – Вип. 21. – С. 127–136.

3. Психологічні особливості сприймання професійного персонального іміджу жінки-викладача студентами вищого навчального закладу // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – К. : Фенікс, 2015. – Т. XII. Психологія творчості. – Вип. 21. – С. 238–246 (у співавт.).

4. Творча спрямованість особистості в процесі проектування її самореалізації // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія» : зб. наук. пр. Сер. : Психологія і педагогіка. – Острог : [б. в.], 2011. – Вип. 20. – С. 156–166.

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Луцького національного технічного університету.

Електронна адреса: hubinaalla@ukr.net

Напрями наукових досліджень: мотивація досягнення успіху; професійне самовизначення студентів; психолого-педагогічні проблем становлення особистості у немовному ВНЗ; сучасні тенденції розвитку лінгвометодики.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 30 наукових праць, навчальний посібник, 15 методичних вказівок, участь у написанні двох колективних монографій, зокрема:

1. Професійно успішний фахівець технічних спеціальностей: емпірична експлікація моделі // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – Т. XIII. – Ч. 6. – К. : [б. в.], 2011. – С. 87–93.

2. Концепція дослідження мотивації досягнення успіху у професійному самовизначенні студентів технічних спеціальностей // Вісн. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Психологія. – 2014. – Вип. 47. – С. 50–58.

3. Мотиваційні чинники вивчення іноземної мови студентами технічних спеціальностей // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання у закладах освіти : наук. зап. РДГУ : наук. зб. – Рівне : РДГУ, 2014. – Вип. 7 (49). – С. 145–149.

4. Участь студентів в організації діяльності вищих навчальних закладів в умовах університетської автономії [Електронний ресурс] // Освітнологічний дискурс. – 2015. – Вип. 2. – Режим

доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/238#.VS0F5eH8Bok>

5. Success achievement motivation as the determinant of professional self-determination of engineering students // *Modern tendencies in the pedagogical science of Ukraine and Israel; the way to integration.* – Ariel, Israel : Ariel University Center of Samarie, 2014. – С. 464–471 (у співавт.).

Грандт Вікторія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Запорізького національного університету.

Електронна адреса: grandtvv@yandex.ru

Напрями наукових досліджень: професійне здоров'я особистості; механізми психологічного захисту та копінг-механізми особистості.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 80 наукових праць, у т. ч. монографію, навчальний посібник, зокрема:

1. Психологія травмуючих ситуацій : навч. посіб. для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальності «Психологія». – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – 109 с.

2. Coping-resources as a factor of the maintenance of the professional health of the representatives of the ministry of emergency situations // *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України та Держ. вищ. навч. закладу «Запорізький національний університет» / за ред. С. Д. Максименко, Н. Ф. Шевченко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – Вип. 1 (7). – С. 46–52.

3. Копінг-ресурси професійного здоров'я лікарів швидкої та невідкладної медичної допомоги // *Психол. перспективи.* – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – Вип. 18. – С. 45–52.

4. Вплив організаційного стресу на стиль саморегуляції поведінки працівників екстрених служб // *Наук. вісн. Херсон. нац. ун-ту. Сер. : Психол. науки.* – 2014. – Вип. 1. – С. 122–127.

5. Особливості адаптаційного потенціалу фахівців екстрених служб // *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України та Держ. вищ. навч. закладу «Запорізький національний університет» / за ред. С. Д. Максименко, Н. Ф. Шевченко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2013. – С. 87–92.

Шкарлатюк Катерина Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Напрямок наукових досліджень: формування професійних прогнозів особистості засобами психотренінгу.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 30 наукових праць, у т. ч. дві колективні монографії, навчальний посібник із грифом МОН, зокрема:

1. Професійний прогноз: методологія та практика // *Психологія та суспільство* : укр. теорет.-методол. соціогуманіт. часоп. – Тернопіль : [б. в.], 2011. – № 1 (43). – С. 122–138 (у співавт.).

2. Особливості формування професійних прогнозів студентів з особливими потребами // *Вісн. Чернігів. нац. пед. ун-ту. Сер. : Психол. науки.* – 2012. – Вип. 105. – Т. 2. – С. 23–26.

3. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології : [навч. посіб. для студ. ВНЗ]. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 200 с.

4. Professional prognoses formation by means of self futuring training in adolescence // *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. – Вип. 19. – С. 105–112.

5. Психологічна допомога учасникам АТО та їх сім'ям : кол. моногр. / М. Мушкевич, Р. Федоренко, А. Мельник [та ін.]; за заг. ред. М. Мушкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 254 с.

Грицюк Ірина Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Електронна адреса: grytsiuk.iryna@eenu.edu.ua

Напрями наукових досліджень: соціальні орієнтації майбутніх фахівців соціономічних професій; психологічна безпека особистості; вплив психофізіологічних аспектів на становлення та розвиток особистості; природа психосоматичних співвідношень; арт-терапія як метод діагностики та корекції особистісних та поведінкових розладів.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 20 наукових праць, у т. ч. одноосібну монографію, дві колективні монографії:

1. Соціальні орієнтації фахівців соціономічних професій: теорія, практика, методи вивчення : монографія. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 188 с.

2. Чинники ефективної професійної реалізації студентів соціономічних спеціальностей // *Психологія: сучасні проблеми та перспективи розвитку* : зб. наук. пр. – Сімферополь : ВД «АРИАЛ», 2013. – С. 70–77.

3. Образ сучасного фахівця в контексті соціальних орієнтирів // Вісн. Харк. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Психологія. – 2013. – С. 44–50.

4. Арт-терапевтичні техніки в роботі з дітьми молодшого шкільного віку в умовах тренінгу // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. пр. – Северодонецьк : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2015. – № 1 (36). – С. 109–114.

5. Особливості мотивації молодших школярів, які мають проблеми з поведінкою // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. пр. – Северодонецьк : Східноукра. нац. ун-т ім. В. Даля, 2015. – № 3 (38). – С. 142–150.

Коширець Віктор Васильович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Електронна адреса: victorkoshirets@gmail.com

Напрями наукових досліджень: психологічні особливості формування особистісного простору студентської молоді; безпека особистості – психологічні межі та резерви.

Основні наукові роботи: опубліковано понад 30 наукових праць, у т. ч. дві монографії, зокрема:

1. Informational and psychological space and safety of personality // Technology, computer science, safety engineering. – Częstochowa, 2013. – Т. I. – P. 333–340.

2. Психосемантична репрезентація особистісного простору в індивідуальній свідомості студентської молоді // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and psychology. – Budapest, 2013. – I (7), Issue 14. – С. 245–249.

3. Особистісний простір студентської молоді: концептуально-емпіричні аспекти вивчення феномену [Електронний ресурс] // Вісн. Нац. акад. держ. прикорд. служби України : електронне наукове фахове видання / гол. ред. О. В. Діденко. – 2013. – Вип. 4. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

4. Структурно-функціональна організація особистісного простору студентської молоді // Психол. перспективи. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – Вип. 23. – С. 39–54.

5. Формування особистісного простору: оцінка, тенденції закономірності // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. пр. – К. : Прінт Квік, 2015. – № 1 (36). – С. 75–94 (у співавт.)

